

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XIV. Vtrum Deus sit summè bonus, pulcher, & perfectus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

reſſæ Dei, vel concurſus obiectiui immediati. Quia non poteſt eſſe de conceptu, & perfectione inſtrumenti, vt inferuiat ad actionem excluſiuam ipſius, & exercendam non interpoſito inſtrumento: Sicut neque eſt de conceptu, & perfectione actionis præſtandæ immediatè à cauſa principali, vt ſit indiſſerens ad vſum, & interpoſitionem inſtrumenti. Deinde ſpeciei impreſſæ Dei, ex ſuo conceptu, inſunt virtualiter, quæ inſunt formaliter viſioni Dei. Nulla autem viſione Dei videri poteſt in Deo, nullam exiſtere ad vſum, & interpoſitionem inſtrumenti. Deinde ſpeciei impreſſæ Dei, ſicut nulla ſpecie impreſſa videri poteſt nullam talem ſpeciem exiſtere; ſed vna viſione, & ſpecie videri poteſt non exiſtere viſionem aliam, aut ſpeciem.

QVÆSTIO XIV.

Utrum Deus ſit ſummè bonus, Pulcher & Perfectus?

IDEVR non eſſe. Quia ratio bonitatis conſiſtit in modo, ſpecie, & ordine, vt habetur ex Auguſtino c. 3. de natura boni. Ratio verò pulchri conſiſtit in debita partium proportionem, vt habetur ex Dionyſio cap. 4. de diu. nom. Ratio denique perfectionis conſiſtit in conſummatione facti, quali totaliter facti, vt habetur ex Iſidoro lib. 1. ſentent. cap. 2. ſent. 4. Nihil autem horum datur in Deo; vt potè non factio, nec habente partes proportionabiles, aut ordinabiles inuicem, aut menſurabiles; nec conſtituto in aliqua ſpecie; cùm ſit ens à ſe perfectè ſimplex, nec contentum in aliquo genere, vt ſuprà dictum eſt. Ergo Deus nec bonus, nec pulcher eſt, neque perfectus.

Art. 1. Reſpondetur. Tranſitus ab attributis negationis huc vſque explicatis ad poſitiua deinceps explicanda, incipit ab iis quæ ſunt notiſſima, & priora; nempe à bonitate, pulchritudine, & perfectione. Bonum dicitur formaliter relatè ad appetitum; atque à Philoſopho 1. Ethic. ſub initium, & ab alijs communiter definitur. *Quod omnia appetunt.* Pulchrum verò dicitur formaliter relatè ad cognitionem, & ſecundariò relatè ad appetitum, atque à D. Thoma q. 5. art. 4. ad 1. & ab alijs communiter definitur. *Quod viſum placet.* Ita videlicet, vt viſio ipſa ſit cauſa complacentiæ, non tantum vt quo, ſeu tanquam propoſitio, & applicatio pura obiecti ſed etiam, vt quod, & tanquam obiectum mouens, atque ſe ipſa, formaliter ſuperaddens materiam complacentiæ. Perfectum nec relatè ad appetitum dicitur, nec relatè ad cognitionem, ſed eſt conceptus abſolutus, & nihilominus eſt conceptus ratione poſterior comparatione, & boni, & pulchri; quatenus eſt vltimum vtriuſque complementum. Perfectum enim definitur ex Philoſ. 3. phil. c. 6. & 5. Metaph. c. 16. *Cui nihil deest eorum, quæ ſpectant ad ipſum* id eſt, quod nullam patitur priuationem bonitatis, aut pulchritudinis, cuius eſt capax.

Art. 2. Summum itaque & vniuerſaliſſimum bonum, & pulchrum eſt, quod eſt appetibile reſpectu omnium, & ſingularum, & expletium, ac ſatiatum omnium appetitus, & quod viſum omni videnti ſummè placet; eodemque modo vniuerſaliter, atque in omni genere, abſque vlla limitatione, ac reſtrictione, perfectum eſt, cui nulla omnino deest ratio bonitatis, aut pulchritudinis abſolutè, & ſimpliciter

poſſibilis. Deus autem eſt appetibilis in primis vniuerſaliter ab omnibus. Quia omnibus, quæcunque ſunt, eſt cauſa, vt ſint. Quare eadem neceſſitate, qua vnum quodque appetit ſuum eſſe, compellitur, vt appetat eſſe Dei, ex quo ſuum eſſe dependet. Im poſſibile ſiquidem eſt, vt appetens abſolutè aliquid eſſe, non appetat eo ipſo omne neceſſarium, & poſitiuè conferens, vt illud ſit, maxime verò vnicam cauſam, à qua eſſentialiter illud dependet, & ſine cuius influxu eſſe nequaquam poteſt: Conſequenter Deus eſt ſatiatus, omnis appetitus. Quia eſt cauſatus, atque adeò contentius omnium appetibilium, ac proinde expletius, ac ſatiatus cuiusvis appetitus, ſicut fons omnium aquarum eſſet extinctius omnis ſitis. Eſt igitur ſummum, & vniuerſaliſſimum bonum. Hinc deducitur ſummam quoque, & vniuerſaliſſimam pulchritudinem ei conuenire. Quia pulchritudo fundatur in bonitate; idè enim obiectum viſum placet, quatenus viſum, & cognitum quia habet in ſe bonitatem, & perfectionem, quæ eſt ſimile bonitati, & perfectioni potentiæ viſuæ, aut per quam conformatur ideæ bonitatis, & perfectionis præexiſtentis in eo, qui videt & contemplatur conformitatem rei viſæ cum perfectione propria, aut cum ideâ perfectionis iam præhabita. Igitur Deus præhabens in ſe omnem bonitatem, & explens, ac ſuperans omnem ideam bonitatis extra ſe, habet etiam neceſſariò rationem ſummæ, & inſinitæ pulchritudinis. Indidem vltimus concluditur Deum eſſe vniuerſaliter, atque in omni genere abſolutè perfectum. Quia præhabenti in ſe omnem bonitatem, & pulchritudinem abſolutè poſſibilem, nulla poteſt deeſſe ratio bonitatis, aut pulchritudinis.

Art. 3. Prima, & ſumma horum omnium ratio eſt. Quia Deus, vt dictum eſt q. 2 eſt ens neceſſarium, & à ſe Ens autem neceſſarium, vt ibidem oſenſum eſt, neceſſe eſt, vt careat omni defectu, vtque præditum ſit omni pura perfectione, ac bonitate. Et ſimiliter eſt de conceptu entis à ſe, vt ſe ſolo ſit ſibi ſufficiens ad ſuum eſſe, & conſequenter, vt habeat ſecum identitatem omnem puram perfectionem, ſeu, vt communiter dicitur, omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem. Quia perfectio ſimpliciter ſimplex, ex definitione Anſelmi c. 14. Monol. & c. 5. Proſol. eſt, quam melius eſt eſſe, quam non eſſe, ſeu eſt prædicatum, quod abſolutè, & non tantum reſpectu huius, vel illius, eſt melius, & præſtantiùs, atque æſtimabilius quolibet incompoſibili ſecum. Sicut eſſe ſapientem dominatum, omnipotentem, aut aliquid ſimile, eſt melius quolibet non ſapiente, non dominatio, non omnipotente, aut quolibet non ſimili. Conſequenter eſſe collectionem, ſeu potius eſſe indiuiſim eſſentiam cuiusmodi omnium eſt melius quolibet eorum ſeorſim, id eſt, identitas eorum mutua præualeat diſtinctioni cuiuslibet eorum à reliquis. Quod ex eo eſt, maniſeſtiſſimum; quia poſito aliquod ex cuiusmodi prædicatis diſtingui realiter ab aliquo ex cuiusmodi alio prædicato, eſſe quoque incompoſibile cum eodem, ſequitur vtrumlibet eorum eſſe melius altero, ac proinde vtrumlibet eſſe minus bonum, quam alterum, & conſequenter quam ſe ipſum. Clariffimum autem eſt, quod eſt ſibi ſe ſolo ſufficiens ad eſſe, eſſe melius quolibet ſimiliter non ſufficiente ſibi, atque indigente alterius extra ſe ſubnentione. Maniſeſtum igitur eſt, ens à ſe eſſentialiter eſſe omnem puram perfectionem, ſeu eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, & collectionem ſimpliſſimam omnium perfectionum ſimpliciter ſimplicium, atque adeò eſſe ſummam bonitatem ſummam pulchritudinem, ſummamque perfectionem per eſſentiam. Hæc igitur omnia eſt Deus per eſſentiam.

Ad

Ad rationem dubitandi, Deus est causa adæquata totius modi, speciei, & ordinis existentis in rebus creatis; nec non totius consonantiæ, & iustæ proportionis earum inter se, & cum qualibet ipsarum idea non fallaci; sibi que ipsi est loco causæ. Quapropter continet in se eminenter, & meliori modo, omnem rationem bonitatis, pulchritudinis, & perfectionis rerum omnium, seclusis ipsarum imperfectionibus, ratione quarum præcisè imperfectionum opponuntur inter se, & multiplicuntur, & à quibus non abstrahunt definitiones ibi positæ, vt potè propriæ rerum creaturarum. Quæ proinde definitiones, sicut & nomina primitiua imposita rebus creatis cum expressione imperfectionis earum, transferuntur ad Deum retenta sola, & pura perfectione significata per talia nomina, & definitiones, recisus omnibus imperfectionibus.

QVÆSTIO XV.

Virum Deus sit scientia comprehensiva sui, & aliorum omnium, ac singulorum in se?

IDETVR non esse. 1. Quia scientia est habitus illatiuus conclusionis ex præmissis; ideoque est accidens inducens rationem causæ, & causati in eo, cui inest. Quæ includunt imperfectionem repugnantem Deo.

2. Intelligere est quoddam pati; est moueri ab obiecto, eique assimilari, vt habetur ex 3. de anima text. 12. Deus autem est immobilis, & impassibilis, vt supra dictum est; nec potest esse similis, aut sibi, vt per se patet, aut aliis extra se, vt docet D. Thomas q. 4. art. 3. ad 3. cum Dionysio c. 9. de diu. nom. & cum vtroque communiter alij. Ergo Deus nihil intelligit.

3. Repugnat actus intelligendi absque potentia ad intelligendum, perfectibili per actum, & consequenter absque specie obiecti intellecti, quæ est pars eius potentia. Repugnat autem Deo omnis potentia, & perfectibilitas; cum per essentiam sit omnis perfectio, & pura actualitas ex qu. præcedenti.

4. Si Deus esset sua scientia, scientia Dei de se ipso esset pura quædam reflexio supra se ipsam. Quod repugnat ex terminis. Quia de conceptu reflexionis, & quasi reflexionis est, vt præsupponat, aut quasi præsupponat tendentiam directam ad aliquid aliud. Aliter enim nihil, aut erit, aut concipi poterit, supra quod cadat reflexio. Ergo Deus non est sua scientia.

5. Comprehensio præscribit limites, ac finem rei comprehensæ. Vnde Augustinus locis indicatis qu. 13. art. 1. ait. *Quod comprehendit se, finitum est sibi. Illud comprehenditur, cuius fines circumspici possunt. Quod scientia comprehenditur, scientis comprehensione finitur.* Ergo, si Deus comprehenderet se ipsum, secundum suam cognitionem, seque iudice, esset finitus. Vnumquodque autem est absolute, & in veritate, quale Deo videtur, non quale videtur nobis. Ergo ex data hypotesi, Deus esset ens finitum absolute, & secundum veritatem; quod constat esse absurdum ex dictis qu. 7. Ergo implicat inesse Deo scientiam comprehensiuam sui.

6. Deus extra se, neque vniuersalia cognoscit, nec singularia. Quia cognitio vniuersalium est abstractiua, & præcisua rationis communis à particula-

ribus, ac proinde est inadæquata, & imperfecta. Cognitio verò singularium, seu particularium, manifestius est imperfecta. Quia indiuiduatio sumitur ex materia, ideoque eius cognitio pertinet ad solam potentiam cognoscitiuam materialem. Vnde in 2. de anima text. 60. & 1. phys. text. 49. dicitur, quod *Ratio est vniuersalium sensus verò particularium.* Neutra ergo cognitio Deo conuenit. Ergo Deus non cognoscit quidquam à se distinctum.

7. Infinitum, ex suo conceptu, est ignotum, & incomprehensibile. Quia aliquid eius semper est extra, vt habetur ex 3. phys. text. 63. Ideoque non potest totum intra cognitionem aliquam contineri, & consequenter, nec comprehendi: cum quod comprehenditur, scientis comprehensione finiatur, vt modò dicebatur ex August. Cognoscibilia autem distincta à Deo; tum possibilia, tum futura per æternitatem, sunt infinita: Ergo scientia Dei non est comprehensiuam omnium, & singulorum distinctorum à Deo.

8. Deus, quatenus cognitus in creaturis, apparet ad modum plurium, eique multiplex ratione, propter multipliciter realem illarum, vt dictum est q. 6. Ergo creatura, quatenus cognita in Deo, apparet ad modum vnius, propter realem vnitatem, & simplicitatem ipsius. Ergo, si Deus cognoscit in se, quæ sunt extra ipsum, non cognoscit illa distinctè, & singulariter, vt sunt in se.

9. Quia perfectio Dei non reperitur in creaturis, nisi imperfectè, & inadæquate; non potest Deus perfectè, & adæquate cognosci in, & ex creaturis. Ergo, quia imperfectiones creatæ, per quas solas distinguuntur inter se creaturæ, nullatenus reperiuntur in Deo; non potest Deus cognoscere in se ipso perfectè, & adæquate imperfectiones, & distinctiones specificas, ac indiuiduales creaturarum.

Art. 1. Respondetur. Existencia scientiæ in Deo exprimitur Ecclesiastici 23. 28. Iob. 12. 13. Psal. 138. 5. & alibi propè infinities; & colligitur ex omnibus testimoniis comprobantibus processionem Verbi Diuini, reuelationes Diuinas, Dominium, & libertatem Dei, eiusdem beatitudinem, prouidentiam, prædestinationem, & reprobationem; beneficentiam, aliasque virtutes Diuinas. Quæ videlicet absque cognitione subsistere nequaquam possunt. Consequenter eadem veritas comprobatur indirectè iis omnibus rationibus, quibus hæc omnia, ac singula demonstrantur directè de Deo.

Art. 2. Probatur præterea specialiter primò. Quia qualibet substantia intellectiua est melior qualibet non intellectiua. Deo autem nihil est melius. Secundò, quia Deus est causa adæquata mediata, vel immediata rerum omnium creaturarum, atque adeo & substantiarum intellectiualium. Nequit autem substantia non intelligens esse causa adæquata intelligentis. Quia nequit effectus esse perfectior sua causa adæquata. Quæ ratio deducitur ex Ps. 93. *Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?* Tertio, quia Deus habet vniuersalitatem essendi, vt potè continens in se omnes, & singulas rerum omnium perfectiones, seclusis imperfectionibus, vt constat ex qu. præcedenti, & sæpè aliàs dictum est supra; atque adeo caret omni prorsus materialitate determinanti ad certum aliquod genus, & inducenti indiuiduationes discreuitas aliorum ab aliis entibus, eorumque restrictiuas, quo minus habeant in se perfectiones peculiare aliorum. Huiusmodi autem amplitudo essendi, & exclusio restrictionis, atque coarctationis, est propria substantiæ intellectiue, iuxta illud Philosophi 3. de Anima text. 37. *Anima est quodammodo omnia; & intellectus est omnia fieri.* Deus igitur habens perfectissimè, & summè eam amplitudinem essendi,